

7. Городовенко В. В. Незалежність суддів і самостійність судів у контексті нового етапу судово-правової реформи / В. В. Городовенко // Вісник Академії правових наук України. — 2011. — № 3. — С. 206—215.
8. Павлов Д. М. Організаційно-правові засади фінансування органів виконавчої та судової влади із використанням програмно-цільового методу / Д. М. Павлов, А. Г. Чубенко, Л. В. Лемещук // Юридична наука. — 2011. — № 4—5. — С. 77—82.
9. Лоцихін О. М. Актуальні питання вдосконалення розбудови судової системи на прикладі Республіки Польща / О. М. Лоцихін // Вісник Державної судової адміністрації України. — 2008. — № 2. — С. 23—26.
10. Онопенко В. В. Яким бути українському судочинству? / В. В. Онопенко // Юридичний вісник України. — 2010. — 5—11 черв. (№ 23). — С. 4—5.
11. Пилипчук П. Судова реформа має бути головною складовою правової реформи / підгот. Ф. Ілляк // Юридичний вісник України. — 2007. — № 50. — С. 5.
12. Святоцький О. Д. Судова влада в Україні: актуальні питання реформування / О. Д. Святоцький // Право України. — 2010. — № 5. — С. 30—39.
13. Сіренко В. Ф. Судова влада: потрібна принципово нова концепція реформування / В. Ф. Сіренко // Голос України. — 2010. — 13 квіт. — С. 16—17.
14. Стефанюк В. С. Верховний Суд, судова влада і правосуддя в Україні / В. С. Стефанюк // Вісник Верховного Суду України. — 1998. — № 3. — С. 5—7.
15. Хливнюк А. М. Участь державної судової адміністрації України у фінансуванні судів / А. М. Хливнюк // Вісник Академії адвокатури України. — 2008. — № 13. — С. 118—124.
16. Шестопапов К. Проект Кодекса судебной власти / К. Шестопапов // Юридическая практика. — 2004. — 29 июн. (№ 36). — С. 4.
17. Етичні та правові проблеми забезпечення незалежності суддів : матеріали наук.-практ. семінару, 30—31 бер. 2005 р., м. Харків / В. В. Стапис (голов. ред.). — К. : ЦНТ «Гопак», 2006. — 170 с.
18. Постановление «О федеральной целевой программе «Развитие судебной системы России на 2013—2020 годы»: по состоянию от 27 дек. 2012 г. № 1406 [Електронний ресурс] / Правительство Российской Федерации. — Режим доступу : <http://www.rg.ru/2013/01/07/sud-site-dok.html>.
19. Ешану Н. Стандарты Венецианской комиссии по независимости судебной системы / Н. Ешану. — Страсбург, Европейская комиссия к демократии через право (Венецианская комиссия), 16 янв. 2013 г. — 8 с.

УДК 338.246.025.2: 65.011.7

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Рибалко О.М. к. е. н., доцент, Симонян О.П.

Запорізький національний університет

У статті сформульовані основні принципи, які мають бути закладені в побудову гнучкої системи державного управління банкрутством. Розглянуто необхідність вдосконалення механізму державного регулювання відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств.

Ключові слова: підприємство, банкрутство, неплатоспроможність, санація, реструктуризація, управління, державне регулювання.

Рибалко О.М., Симонян О.П. ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ВОЗОБНОВЛЕНИЯ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье сформулированы основные принципы, которые должны быть заложены в построение гибкой системы государственного управления банкрутством. Рассмотрена необходимость совершенствования механизма государственного регулирования восстановления платежеспособности (банкротства) предприятий.

Ключевые слова: предприятие, банкротство, неплатежеспособность, санация, реструктуризация, управление, государственное регулирование.

Ribalko O.M., Simonyan O.P. GOVERNMENT REGULATION OF SOLVENCY RESUMPTION / Zaporizhzhya National University, Ukraine

The article defines the basic principles that should be laid to build a flexible system of government bankruptcy. The necessity to improve the mechanism of state regulation to restore the solvency (bankruptcy) enterprises.

Key words: enterprise, bankruptcy, insolvency, sanaciya, restructuring, management, government control.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Діяльність підприємства має бути ефективною, а його фінансовий стан стійким, щоб за рахунок власних коштів формувати власні активи, не допускати необгрунтованої дебіторської та кредиторської заборгованості, вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Однак економічна криза в Україні призвела до погіршення фінансового стану багатьох підприємств: збільшення кількості збиткових підприємств, дебіторської та кредиторської заборгованості, затримки або невчасного виконання платіжних зобов'язань, тобто створюються умови для банкрутства підприємств.

Проблема банкрутства підприємств у наш час є дуже актуальною, бо в Україні кількість неплатоспроможних підприємств неухильно зростає. Ця проблема цікавить багатьох спеціалістів, але в ній містяться ще не досліджені питання. Пошук шляхів оздоровлення неспроможних підприємств (банкрутів) займає одне з провідних місць у сучасній господарській практиці. Взагалі банкрутство служить однією з підстав для припинення діяльності підприємства. Як правило, в економіці, що нормально функціонує, більшість банкрутств виникає через помилки в поточному управлінні підприємством, і тоді вся відповідальність повинна лягати на його керівника.

В Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості порушених справ про банкрутство, і тому існує ймовірність, що багато підприємств можуть бути ліквідовані. Тому треба вживати певні заходи для того, щоб запобігти певною мірою розповсюдженню цієї проблеми.

Ця проблема негативно впливає і на окремі сектори економіки, і на загальноекономічне становище держави. В усіх секторах економіки доходи мають тенденцію до неухильного зниження. Так, скорочення доходу в її нефінансовому секторі набрало характеру економічної загрози державі, підірвавши не тільки нормальний відтворювальний цикл в основних виробників товарів і послуг, але й такі важливі складові економіки, як фондовий і грошовий ринки. Тому існує необхідність посилення державного регулювання в цій сфері з огляду на необхідність виявлення та збереження потенційно життєздатних підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Становлення ринкової системи активізувало дослідження проблемних питань подолання неплатоспроможності, оздоровлення (санації) та банкрутства підприємств. Незважаючи на значний обсяг накопичених у цій сфері знань, бракує системного теоретико-методологічного підґрунтя для ідентифікації загроз неплатоспроможності, своєчасної розробки та впровадження ефективних заходів щодо запобігання банкрутству суб'єктів господарювання. Найактуальнішими питаннями, які потребують узагальнення та систематизації теоретико-методологічних і прикладних аспектів, є типологізація та розкриття змісту банкрутства, розробка методики визначення його ймовірності та раннього виявлення кризових проявів, ідентифікація ознак неправомірного використання інституту банкрутства, узагальнення та раціоналізація технології розробки, впровадження та оцінки результативності антикризових програм.

Вагомий внесок у вивчення проблеми банкрутства зробили сучасні вітчизняні дослідники: М. Білик, І. Бланк [1], І. Булеєв, Н. Брюховецька, В. Забродський, М. Коробов, М. Крупка, А. Лахтіонова, Л. Лігоненко, Й. Петрович, А. Поддєрьогін, М. Скворцов, О. Слюсаренко, О. Терещенко [2], М. Тітов, В. Федоровський, С. Беляєв, В. Кошкін, А. Градов, Б. Кузін, Г. Іванов, В. Кашин, А. Семяніхін, Г. Таль, О. Раєвська, В. Андреева, М. Берест. Незважаючи на повноту проведених досліджень вищезазначеними авторами, до цього часу залишається маловивченим питання особливості явища банкрутства підприємств в Україні. Вирішення цієї проблеми започатковане в працях таких вітчизняних вчених, як Є. М. Андрущак [3], І. В. Тинний, Л. С. Ситник, Л. О. Лігоненко, проте, необхідно вказати на відсутність у працях цих авторів комплексного підходу до вивчення цього питання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою цього дослідження є визначення основних напрямків вдосконалення державного регулювання відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств,

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Через негативні впливи на розвиток економіки країни в цілому, що спричиняють фінансово неспроможні підприємства, процеси банкрутства дедалі більше стають об'єктом державного регулювання. Основним завданням держави в цьому зв'язку є визначення методів і засобів ефективного управління процесами

банкрутства. Реалізація цього завдання можлива в тому випадку, якщо процес управління банкрутством розглядати як гнучку систему. Необхідність розробки гнучкої системи управління банкрутством викликана високим ступенем дестабілізуючого впливу навколишнього середовища і внутрішніх умов, нерівномірністю руху коштів у процесі управління банкрутством, ймовірнісним характером параметрів санаційних інструментів, необхідністю погодження інтересів усіх суб'єктів банкрутства, відмінностями між періодами реалізації санаційних програм і планів. Гнучка система управління банкрутством має характеризуватися безперервністю процесу управління, паралельністю виконання різноманітних етапів управління банкрутством – стратегічного, тактичного і оперативного, – органічним сполученням у єдиний інтегрований комплекс всієї сукупності процесів синтезу санаційної стратегії, формування санаційних програм і їхнім коригуванням під впливом змін зовнішнього середовища і внутрішніх умов. Зважаючи на вимоги до гнучкої системи державного управління банкрутством, можна сформулювати такі основні принципи, які мають бути закладені в її побудову [4]:

а) принцип визначеності: об'єктом управління є процеси банкрутства підприємства (регіону, галузі). Тому передумовою побудови системи управління банкрутством є аналіз процесу банкрутства, що включає:

- 1) аналіз чинного законодавства з питань банкрутства;
- 2) аналіз суб'єктів і зацікавлених сторін процесу;
- 3) аналіз зв'язків, що виникають між сторонами в процесі банкрутства і до виникнення проблеми;

б) принцип адекватності: для здійснення ефективного управління процесами банкрутства в системі державного управління повинні бути відбиті основні властивості об'єкта управління (процесу банкрутства), його реакція на різноманітні зовнішні впливи, а також управління;

в) принцип зворотного зв'язку полягає в тому, що управляюча система повинна здійснювати безперервний моніторинг керованого процесу і виробляти регулюючі (коригуючі) впливи, що дозволяють досягти поставленої мети. Стосовно системи управління банкрутством це означає, що вона повинна здійснювати управління процесом банкрутства в цілому, супроводжуючи тими або іншими діями всі етапи цього процесу і спостерігаючи за його розвитком. Крім того, аналіз накопиченого досвіду роботи системи управління банкрутством, особливо аналіз результатів і наслідків тих або інших дій, повинен бути основою для подальшого розвитку даної системи управління;

г) принцип гнучкості: процес банкрутства є складним процесом, який складається з множини підпроцесів, що охоплюють усі сфери діяльності підприємства. Цьому процесу притаманні деякі властивості, спільні для підприємств будь-якої форми власності, галузевого спрямування і масштабів діяльності. У той же час кожна конкретна справа про банкрутство підприємства має свої особливості, зв'язані з характером його діяльності, підпорядкованістю і т.д. Тому система управління банкрутством повинна бути гнучкою, здатною враховувати особливості процесу банкрутства підприємства і виробляти адекватне цим особливостям рішення;

д) принцип стійкості: необхідність стійкості диктується тим, що на діяльність здійснюють певний вплив зовнішні відносно нього чинники, а на розвиток економіки в цілому – зовнішні, зумовлені інтеграцією економіки країни у світову. Тому система державного управління банкрутством повинна здійснювати ефективне управління незалежно від впливу зовнішніх чинників;

е) принцип двоїстості: будемо припускати, що держава в особі Фонду державного майна є однією з зацікавлених сторін, а в особі господарського суду – також і стороною, що приймає рішення. Така подвійна, тобто неоднозначна, роль держави в процесах банкрутства, що впливає з прийнятого розподілу гілок державної влади, диктує необхідність розглядання проблеми погодження інтересів. У зв'язку з цим виникає такий принцип ієрархії мети, що може розглядатися як такий, що доповнює принцип двоїстості. А саме управління, регламентуюча поведінка осіб, які приймають рішення від імені держави, повинно бути підпорядковане меті держави, включаючи таку важливу частину, як забезпечення національної і економічної безпеки;

ж) принцип розмежування компетентності включає відокремлення рівнів прийняття рішень, відносно автономію роботи підсистем управління і встановлення відповідальності за рішення. Зокрема, розмежування компетентності повинно ґрунтуватися на погодженні і підпорядкованості меті діяльності окремих складових системи управління. Цей принцип припускає також, що керуючі впливи різних частин системи управління банкрутством повинні бути розподілені в часі;

и) принцип ієрархічності: система державного управління банкрутством повинна мати дворівневу структуру, що визначається адміністративним розподіленням держави на регіони. При цьому всі частини системи управління повинні проводити державну політику в управлінні банкрутством, закріплену законодавчо або у вигляді зведення положень;

к) принцип багатосторонньої оцінки ефективності: ефективність характеризує якість функціонування системи управління. Вибір системи показників ефективності виробляється при визначенні мети і задач системи. Система показників ефективності повинна визначати ступінь пристосованості системи

управління до виконання поставлених перед нею завдань, враховувати основні особливості і системи управління, і об'єкта – процесів банкрутства;

л) принцип інформаційної забезпеченості (достатності): задачі управління банкрутством відносяться до слабоструктурованих проблем, компоненти яких надто динамічні і мінливі. Тому для їхнього вирішення необхідна розробка системи підтримки прийняття рішень, що забезпечує інформаційну, математичну і аналітичну підтримку рішення на всіх рівнях управління;

м) принцип зовнішнього доповнення: при розв'язанні слабоформалізованих задач, якими є задачі управління банкрутством, необхідно використовувати неформальні процедури для коригування формалізовано отриманих управлінських рішень.

Підпорядкування перелічених принципів визначає структуру гнучкої системи управління банкрутством як системи адаптивного управління, яка зможе забезпечити своєчасне реагування управлінських впливів на усіх рівнях управління банкрутством.

Структура гнучкої системи управління банкрутством є двоконтурною. У першому контурі реалізуються функції управління процесами банкрутства, у другому контурі здійснюється налагодження структури і параметрів системи. Схема гнучкої системи управління банкрутством пропонується на рис. 1.

Ця схема містить такі блоки:

“Облік” – блок, що реалізує функції обліку;

W_2 – блок, що здійснює адаптацію параметрів за результатами попередньої діяльності (зовнішній адаптор) і структурне налагодження (структурний адаптор) системи управління банкрутством;

“Формування даних” – блок формування даних;

“Формування управлінських рішень” – блок формування управлінських рішень (плану – для системи планування, комплексу регулюючих заходів – для системи регулювання);

“Імітація виконання рішень” – блок імітації реалізації управлінських рішень;

“Аналіз” – блок неформального аналізу;

W_1 – блок, що здійснює адаптацію параметрів системи управління банкрутством за результатами імітації виконання знайдених управлінських рішень (адаптацію до майбутніх умов функціонування) – внутрішній адаптор.

Блоки W_1 , W_2 , “Імітація виконання рішень”, “Аналіз” є складовими адаптора системи управління банкрутства, інші блоки – складові регулятора.

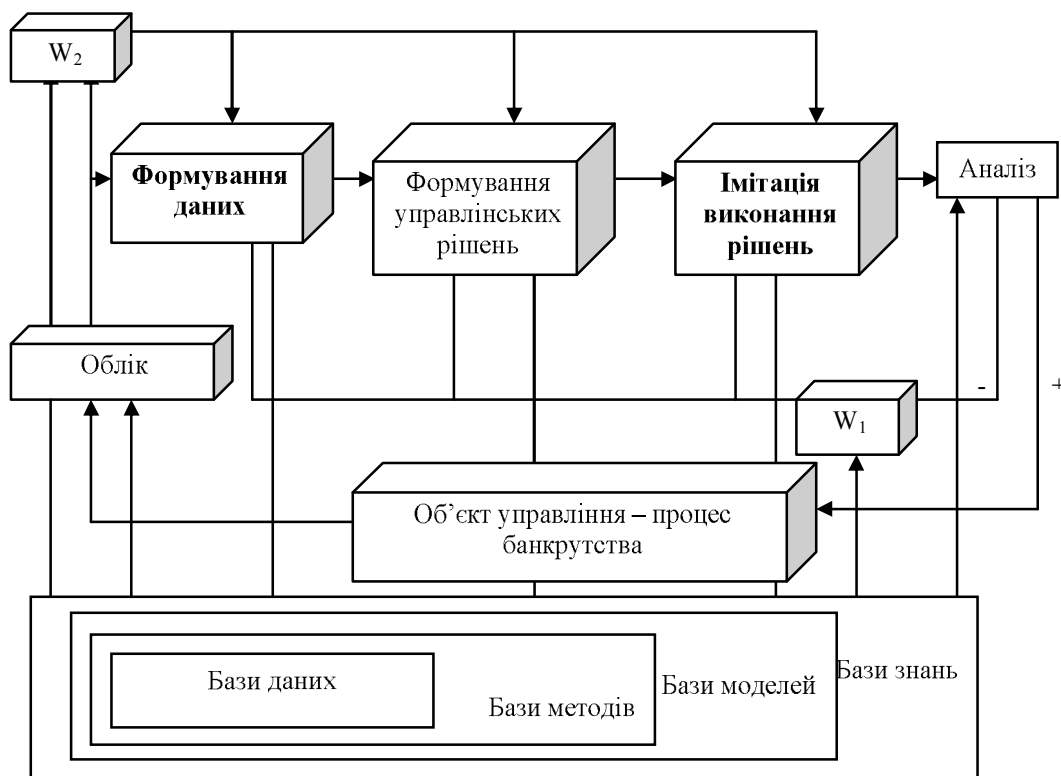

Рис. 1. Схема гнучкої системи управління банкрутством

Основою економічного блоку механізму є положення щодо методичного забезпечення та створення сприятливих умов для відновлення платоспроможності підприємств. Для цього необхідно розробити та затвердити на державному рівні методіку проведення процедур відновлення платоспроможності із зазначенням джерел їх фінансування. При цьому важливим елементом економічного блоку є надання державної підтримки, тобто кредитування діяльності, списання або реструктуризації заборгованості підприємства перед державою. Створення державою умов для відновлення платоспроможності підприємств можливо здійснювати за рахунок надання підприємствам державного замовлення на виготовлення продукції (за умов попередньої передплати з боку держави); бюджетної підтримки у вигляді безвідсоткових кредитів, списання або розстрочення податкових боргів; звільнення від сплати податків на деякий термін; інших умов щодо підтримки власного товаровиробника.

Необхідною умовою забезпечення дієвості механізму регулювання є організаційно-інформаційний блок, зокрема існує пряма залежність результатів роботи від того, яким чином сформовані та чи дієздатні основні органи, відповідальні за реалізацію державної політики щодо вирішення актуальних питань. Лише ефективно організований розподіл функцій та їх відповідне виконання призведе до досягнення запланованих результатів.

В інформаційній частині блоку необхідно зосередити увагу на аналізі стану стратегічно важливих підприємств та підприємств-монополістів, що діють на загальнодержавних ринках. Залежно від результатів моніторингу, можна визначити джерела фінансування цих підприємств з метою формування сприятливих умов для відновлення ними платоспроможності [5].

Незважаючи на весь прогресивний характер механізму банкрутства, він все ж таки не позбавлений недоліків, які і були виявлені практикою його застосування. Загалом Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” списаний з аналогічних актів деяких країн Європи (Франція, Польща та ін.) і США. Якщо вдатися до західного досвіду, із 1978 р. у США діє типово продебіторська система законодавства, яка дозволяє зберігати колишню адміністрацію й проводити реорганізацію в інтересах старої команди менеджерів. А, наприклад, у Великобританії підходи, навпаки, прокредиторські. Вітчизняні законодавці, очевидно, прагнули знайти “золоту середину”, виходячи з необхідності збереження бізнесу боржника, адже в проборжниковій системі (це в основному Франція та США) відновленням платоспроможності боржника завершується лише від 7 до 10% справ про банкрутство. У той же час англійці з жорсткою прокредиторською системою зберігають бізнес у п’ятдесяти відсотках випадків, діючи при цьому дуже оперативно: усувають колишню адміністрацію, суд призначає зовнішнього керуючого, головне завдання якого – знайти покупця і швидко продати активи. Після продажу бізнес і робочі місця зберігаються, фірма працює, хоч власник і змінюється на більш ефективного. Наш Закон з цієї точки зору виглядає досить еkleктично, оскільки, з одного боку, спрямований на відновлення платоспроможності, а з іншого – досить тривалий час дозволяє здійснювати ці заходи старою командою управлінців, хоч і під певним контролем. Проте чи можна сподіватися, що старий менеджмент, який власне і довів підприємство до кризового стану (банкрутства), спроможеться його з цієї ситуації витягти? Досить сумнівно. Адже крім того, досудова інстанція не передбачає відсторонення керівництва підприємства-боржника і є системою заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до початку порушення провадження у справі про банкрутство. Отже, кредитори втягуються в “переговорний процес” стосовно своїх вимог, який може носити навмисно затягнутий характер [6].

З огляду на вищевикладену проблему доцільним було б передбачити в Законі більш широкі можливості для усунення керівництва боржника, окреслити перелік ситуацій, у яких його усунення є безперечним (наприклад, якщо кризовий стан підприємства є наслідком зловживань, безгосподарності, та безпосередньої недобросовісності вищого управлінського апарату, а не зумовлений, наприклад, незадовільною платіжною дисципліною його контрагентів).

Інший недолік Закону криється в статті 6, за якою справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безперечні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника разом складають не менше 300 мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку. Отже, боржнику достатньо не задовольнити безспірні вимоги кредитора на суму понад 365 400 грн. (на сьогоднішній день – 300×1218 грн.), щоб отримати копію ухвали господарського суду про порушення провадження у справі про банкрутство. На нашу думку, для середнього чи великого бізнесу це не значна сума, у той час як для представників малого та мікробізнесу вона може вважатися астрономічною. Очевидно, що розробники Закону пішли на певний компроміс, вигідний в першу чергу підприємствам із незначним оборотом, яким можна сподіватися і на автоматичне зростання цієї межі пропорційно збільшенню мінімальної заробітної плати. Тому, на нашу

думку, необхідно провести градацію мінімальних сум позовів для різних за розмірами суб'єктів підприємницької діяльності, враховуючи при цьому особливості їхньої діяльності, галузеву приналежність [7].

Незважаючи на те, що Законом створені сприятливі умови для проведення санації підприємств-банкрутів на сьогодні така процедура не дістала широкого поширення. Однією з головних причин є те, що грошей на неї ніхто зазвичай не дає. Кредитори, як правило, прагнуть повернути свої борги, а боржники – бодай частково віддати борги. Єдиним виходом тут може слугувати реструктуризація підприємства, коли деякі активи розпродуються, а виторг спрямовується на потреби санації. Але й тут існує проблема: застарілі основні фонди (а це є характерним для переважної більшості українських підприємств), як правило, не є ліквідним майном. Частковим виходом із цієї проблеми могла б стати застава або продаж нерухомості, а головне – землі. Але на сьогодні на заваді цьому стоїть політика місцевих адміністрацій та неформованість ринку землі в Україні.

Отже, кредитори та інвестори поки що не зацікавлені в проведенні процедури відновлення платоспроможності свого боржника. Для державних підприємств ще одним джерелом коштів на проведення санації є фінансування з держбюджету. Причому в цьому випадку витрати на санацію повинні фігурувати в Законі про державний бюджет на відповідний рік. При існуючому стані справ уряд навряд чи може дозволити собі витратити на ці заходи великі кошти.

Інша суперечність полягає в тому, що для потенційних інвесторів або кредиторів передбачено “придбання прав власності на майно підприємства у відповідності із законодавством”. Цим фактично пропонується приватизація державного майна. Але діюче законодавство про приватизацію державного майна (за винятком окремих разових випадків відчуження основних засобів виробництва) не передбачає чіткого порядку придбання такого майна в ході процедури досудової санації як засобу приватизації.

Під час проведення санації боржника (державне підприємство зокрема), збанкрутувати практично неможливо. Кредитор може спробувати порушити справу про банкрутство, але навряд чи будь-який суд прийме рішення до закінчення санації держпідприємства, якщо взагалі прийме справу до розгляду.

Наприклад, деякому кредитору терміново необхідно повернути свої гроші (він сам може опинитися в стані банкрутства). Дізнавшись про це, держпідприємство разом з уповноваженим органом ініціює процедуру санації, і на вісімнадцять місяців таке державне підприємство застраховане від неприємностей. Подібні тенденції небезпечні не тільки самі по собі. Адже відсутність дієвого механізму банкрутства – одна з головних причин, яка стримує розвиток кредитування: і грошового, і товарного. Усунення вищезазначених недоліків, врегулювання суперечностей, які виникають між різними законодавчими актами, забезпечать дієвість нового механізму банкрутства, який за своєю суттю є прогресивним.

Розорення підприємства завжди є трагедією і для його керівництва, і для тих, хто вклав у нього кошти, і для тих, хто на ньому працює. Механізм банкрутства покликаний пом'якшити негативні наслідки провалу для всіх, зводячи їх до мінімуму. Це може бути досягнуто, зокрема, за рахунок використання страхування ризиків неповернення витрат, створення гарантійних фондів. Для своєчасності розрахунків із звільненими працівниками може створюватися гарантійний фонд, який утримуватиметься із відповідних внесків всіх підприємств. Арбітражний керуючий отримує кредит у цьому фонді і виплачує звільненим вихідну допомогу, а після продажу майна повертає кошти до фонду із низькими відсотками. Ефективність використання таких механізмів підтверджена закордонною практикою (Польщею, Словаччиною, Угорщиною та ін.) – вона дозволяє уникнути соціальних вибухів, спричинених банкрутством.

Світова практика показала, що ефективність застосування механізму банкрутства, за умови наявності всього необхідного “інструментарію” є високою. Проте та ж практика виробила і ряд вимог, без виконання яких ця процедура перетворюється з оздоровчої в каральну. Серед них можна виділити такі, як достатньо розвинена економіка, більш-менш стабільна фінансова ситуація, наявність відповідної правової бази, грамотна інвестиційна політика і наявність самих інвесторів, напрацьована система оздоровчих і антикризових засобів, пристосованих саме до економіки даної країни, наявність висококваліфікованого штату антикризових керуючих. Особливо важливим є використання цього інституту в комплексі з іншими засобами: інвестиціями, державним регулюванням і підтримкою [8].

Основні напрямки вдосконалення механізму державного регулювання відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств повинні включати зміни в чинній законодавчо-нормативній базі, розробку методичних рекомендацій, упорядкування системи органів державного управління (із розподілом відповідальності та створенням ієрархічної структури їхньої роботи для уникнення дублювання функцій); поліпшення системи інформаційного забезпечення. Основні напрями вдосконалення механізму державного регулювання представлені на рис. 2.

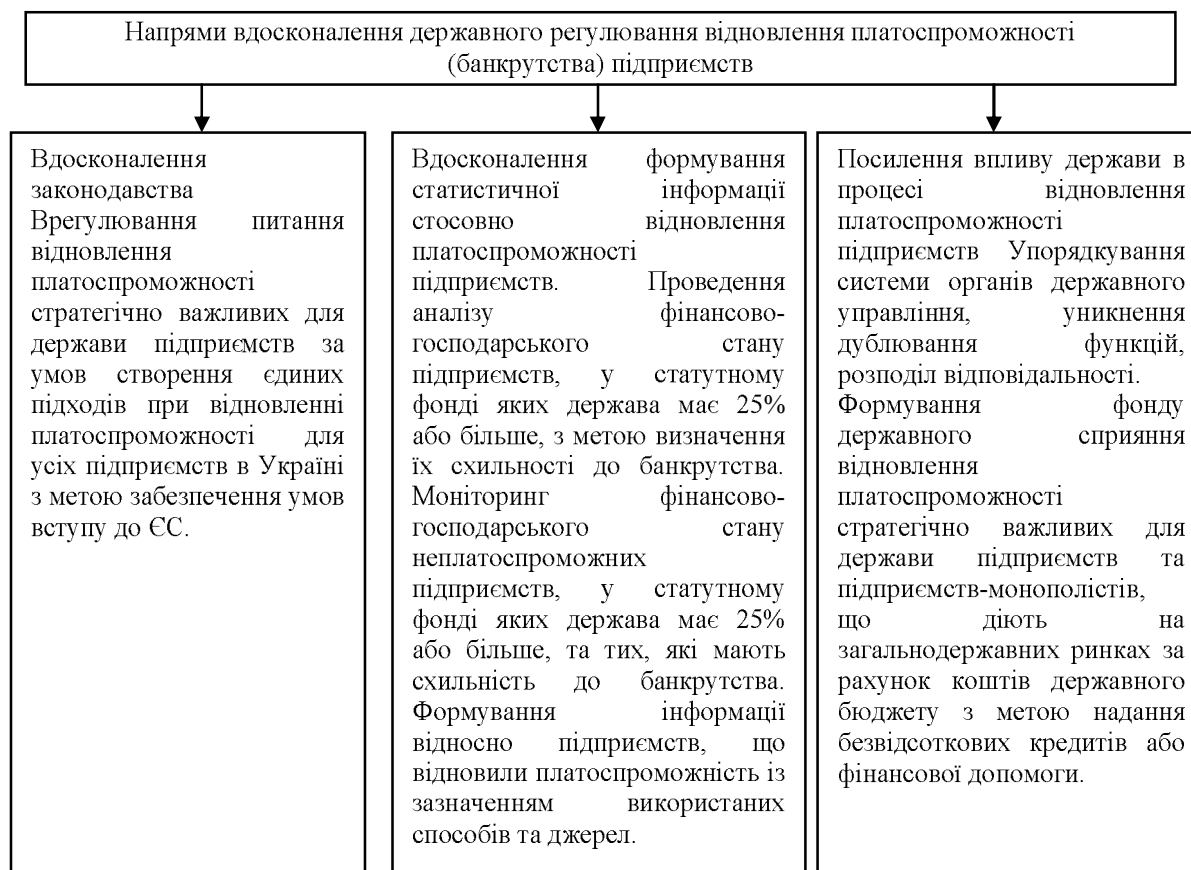

Рис. 2. Основні напрями вдосконалення державного регулювання відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств

Розроблені пропозиції будуть сприяти вдосконаленню державного регулювання відновлення платоспроможності підприємств шляхом внесення змін до законодавства, вдосконалення методичних положень.

ВИСНОВКИ

Дослідження показали, що в Україні є слабо розвинуті інститути банкрутства, що дозволяє збитковим підприємствам тривалий час існувати в ринковому середовищі, збільшуючи заборгованість у розрахунках із споживачами, постачальниками сировини, матеріалів і власними працівниками.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» суттєво удосконалив процедуру банкрутства в Україні, однак він не позбавлений недоліків, шляхи усунення яких запропоновано в статті. До них можна віднести: усунення керівництва боржника, градацію мінімальних сум позовів для різних за розмірами суб'єктів підприємницької діяльності, враховуючи при цьому особливості їхньої діяльності, галузеву приналежність та ін.

Доведена необхідність вдосконалення механізму державного регулювання відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств на основі уточнення його концептуальних положень. Зокрема, як основні принципи слід визначити такі: забезпечення пріоритетності відновлення платоспроможності підприємства порівняно з його банкрутством; узгодження норм законодавчого регулювання процесів відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємства з законодавством у сфері приватизації, а також положеннями антимонопольно-конкурентної, бюджетної, податкової, соціальної, регіональної політики та політики в сфері детінізації економіки; забезпечення балансу загальнодержавних інтересів з інтересами суб'єктів підприємницької діяльності та членів трудових колективів; здійснення селективної підтримки і стимулювання відновлення платоспроможності підприємств з тих видів економічної діяльності та виробництв, що мають стратегічно важливе значення для економіки та безпеки країни, а також моніторингу їхнього фінансово-господарського стану; гармонізація вітчизняного законодавства із законодавством ЄС; забезпечення прозорості процедур відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств.

Із метою вдосконалення механізму державного регулювання процедури відновлення платоспроможності чи банкрутства в Україні запропоновано здійснити комплекс заходів, що передбачають перерозподіл функцій державних органів, відповідальних за регулювання цього питання та позбавлення їх дублювання.

Комплексний і послідовний підхід у напрямках запобігання банкрутству вітчизняних підприємств дає можливість знизити до мінімуму потенційні втрати підприємств при наявності змін у ринковому середовищі та макроекономічній політиці держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И. А. Стратегия и тактика управления финансами / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр, Эльга, 2011. — С. 346—350.
2. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підруч. / О. О. Терещенко. — К. : КНЕУ, 2006. — 552 с.
3. Андрущак Є. М. Діагностика банкрутства українських підприємств / Є. М. Андрущак // Фінанси України. — 2013. — № 9. — С. 118—124.
4. Ананченко А. Е. Банкрутство в Україні : зб. нормат. актів / А. Е. Ананченко. — Х. : Еспада, 2012. — 246 с.
5. Мараховська К. А. Науково-методичні засади державного регулювання відновлення платоспроможності (банкрутства) підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / К. А. Мараховська. — К., 2005. — 19 с.
6. Бабич Л. М. Актуальні проблеми удосконалення організаційно-методичного механізму запобігання банкрутству на підприємстві / Л. М. Бабич // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 4. — С. 71—75.
7. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 30 червня 1999 р. № 784-XIV зі змін. та допов. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
8. Бурбело О. А. Правові проблеми здійснення процедур банкрутства підприємств : монографія / О. А. Бурбело, В. Ю. Карпенко, Л. М. Чуніхіна. — Луганськ : Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, 2010. — 194 с.

УДК 368.9 (477)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ

Сокирко О.С., ст. викладач

Національний університет державної податкової служби України

У цій статті визначено основні теоретичні аспекти особистого страхування. Проаналізовано і вивчено думки провідних вітчизняних та зарубіжних вчених та запропоновано власне бачення даного питання. Введено нові та удосконалено вже існуючі поняття у сфері особистого страхування.

Ключові слова: особисте страхування, ринок особистого страхування, «диспропорція» ринку особистого страхування, «деформація» ринку особистого страхування, фінансова безпека ринку особистого страхування.

Сокирко Е.С. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ АСПЕКТОВ ЛИЧНОГО СТРАХОВАНИЯ / Национальный университет государственной налоговой службы Украины, Украина

В этой статье анализируются взгляды разных отечественных и зарубежных ученых на понятие личного страхования и его теоретические аспекты, предлагается свое видение данного вопроса. Введены новые и усовершенствованы уже существующие термины в сфере личного страхования.

Ключевые слова: личное страхование, рынок личного страхования, диспропорция рынка личного страхования, деформация рынка личного страхования, финансовая безопасность рынка личного страхования.

Sokyрко O.S. URGENT PROBLEMS OF THE THEORETICAL ASPECTS OF THE PERSONAL INSURANCE / National University of State Tax Service of Ukraine, Ukraine

In the article the main theoretical aspects of the personal insurance are defined. The different opinions and ideas of the leading Ukrainian and foreign scientists are analyzed and the author's opinion on the subject is represented. Introduced new and improved existing notion in the field of personal insurance.

Key words: personal insurance, personal insurance market, disproportions of the personal insurance market, deformation of the personal insurance market, financial security of the personal insurance market.